

Cătălin VRABIE

Pierdut în
IRAN
jurnal de călătorie

Cuvânt înainte

Singurul regim care îmbină religia cu o formă de democrație - Republica Islamică Iran - percepută ca fiind în permanentă opoziție cu lumea din jur, nu încetează să surprindă, uneori să sperie, și de cele mai multe ori să fie complet de neînțeles pentru lumea din jur.

Dincolo de descrierile în alb și negru ale Iranului de astăzi, este cert și demonstrat istoric, apetitul iraniilor pentru reprezentare populară. De exemplu, Iranul a fost prima țară din Orientul Mijlociu cu o constituție, în 1906, și un Parlament. În plus, Iranul are poate cele mai active asociații de femei și de studenți din regiune, o presă dinamică și mult mai liberă decât în alte țări din zonă. Revoluția islamică a avut, ca nucleu inițial, afirmarea voinței populare, ca reacție la regimul autoritar al ultimului șah Pahlavi, și voința mullahilor de reînțoarcere la puritatea islamică.

Ceea ce a rezultat este, până astăzi, un regim unic, care adună la un loc instituții alese prin vot direct, ca Parlamentul sau Președinția, și organisme clericale, cu membri numiți de liderul suprem religios, cum e cazul Consiliul Gardienilor Revoluției (care aprobă, sau nu, legile trecute de parlament, inițiativa guvernului și candidații la președinție și parlament). Președinția în Iran este mai degrabă una executivă, fără putere reală care e concentrată în mâinile liderului suprem, în prezent ayatollahul Ali Khamenei. Este o instituție, care are la bază ideea de „conducător luminat”, dezvoltată de legendarul motor al revoluției islamice, ayatollahul Khomeini. Liderul suprem are puteri absolute în politica internă și externă a țării, dar este și îndrumător spiritual. Khomeini a conceput această instituție, convins că numai un cleric cu înalte calități spirituale și instinct politic poate să fie în același timp mediator și protector al islamului șiit de oriunde și al „corectitudinii”, din punct de vedere islamic, a autorităților executive și a deciziilor lor. În republica islamică, rolul președintelui și al guvernului pe care îl conduce e să creeze și să aplice strategii economice și sociale, să administreze direcțiile date de liderul suprem.

Petrolul și gazele sunt coloana vertebrală a Iranului, o sursă uriașă de venit. Dar, pe lângă numărul mare de sancțiuni internaționale, lipsa de diversificare, dependența de hidrocarburi, fac din economia iraniană un colos cu picioare de lut, gata să se prăbușească la cea mai mică fluctuație a pieței țițeiului și a politicii internaționale.

Acum un secol, un geolog britanic, excentric, entuziast și aventurier a deschis în Iran ceea ce avea să se dovedească o adevărată cutie a Pandorei. James B. Reynolds a descoperit roci saturate de petrol în zona Mașjid-e Suleiman. Reynolds nu făcea decât să pășească pe urmele baronului de origine germană Paul Julius Reuters (care și-a dat numele celebrei agenții de știri), care primea de la șahul Iranului, în 1872 drepturile exclusive pentru lucrări de infrastructură și exploatare a subsolului. Petrolul a făcut din Iran un punct de atracție și de conflict între marile puteri coloniale. Partea leului a revenit Imperiului britanic. Petrolul a făcut din șahii iranieni, până la revoluția islamică din 1979, simple marionete dirijate mai întâi de la Londra apoi de la Washington. Veniturile uriașe din petrol au fost la baza dezvoltării moderne a Iranului. Cu bani din petrol a fost pusă la punct infrastructura în anii 50, 60 și 70 și tot banii din petrol au ucis agricultura iraniană, neglijată de șahul amator de industrie. Între timp, populația nu beneficia de aceste venituri, nu existau programe sociale coerente iar la momentul revoluției islamice în 1979, aproximativ 70% din populație era analfabetă. Concentrarea pe petrol a făcut din economia iraniană un bolnav pe umerii căruia stau subvenții și ajutoare sociale zdrobitoare. Toate celelalte ramuri ale economiei sunt, potrivit experților în economie locali și străini, insuficient dezvoltate, în umbra mașinăriei de petrol și, mai nou, de gaze.

Însă dincolo de peisajul politic și economic, ceea ce prea rar se vede în exterior, este Iranul „adevărat”, Iranul pe care îl zărim printre rânduri în „Pierdut în Iran”. Cătălin Vrabie de fapt nu s-a pierdut în Iran, spre deosebire de mulți alții care nu văd decât în alb și negru politic. Cătălin Vrabie a pornit onest la drum, și-a parcurs călătoria cu ochii bine deschiși, neinfluențat de opiniile altora. A rezultat un jurnal de călătorie, mai ales foarte onest, fără idei preconcepute și cu atât mai valoros.

Cu „Pierdut în Iran” facem cunoștință cu iranienii adevărați, cei care nu ajung mai niciodată în articolele de presă, iranienii calzi, curioși și ospitalieri, cu Iranul modern dar și cu ecouri ale vechii Persii. Pentru cei ca mine care au mai fost în Iran, jurnalul de călătorie al lui Cătălin Vrabie aprinde un dor de Iran greu de explicat. De exemplu, citind „Pierdut în Iran” am descoperit cu încântare că am stat în același loc ca și Cătălin în Yazd și m-am bucurat de aceeași grădină interioară minunată.

Cam așa este și Iranul de azi, prins între ce se vede și ce nu se vede – ziduri aspre la exterior și o bogăție de răcoare și grădini verzi în interior. Pentru cei care nu au mai fost acolo, cred că „Pierdut în Iran” este cea mai bună cale să le trezească gânduri de călătorie.

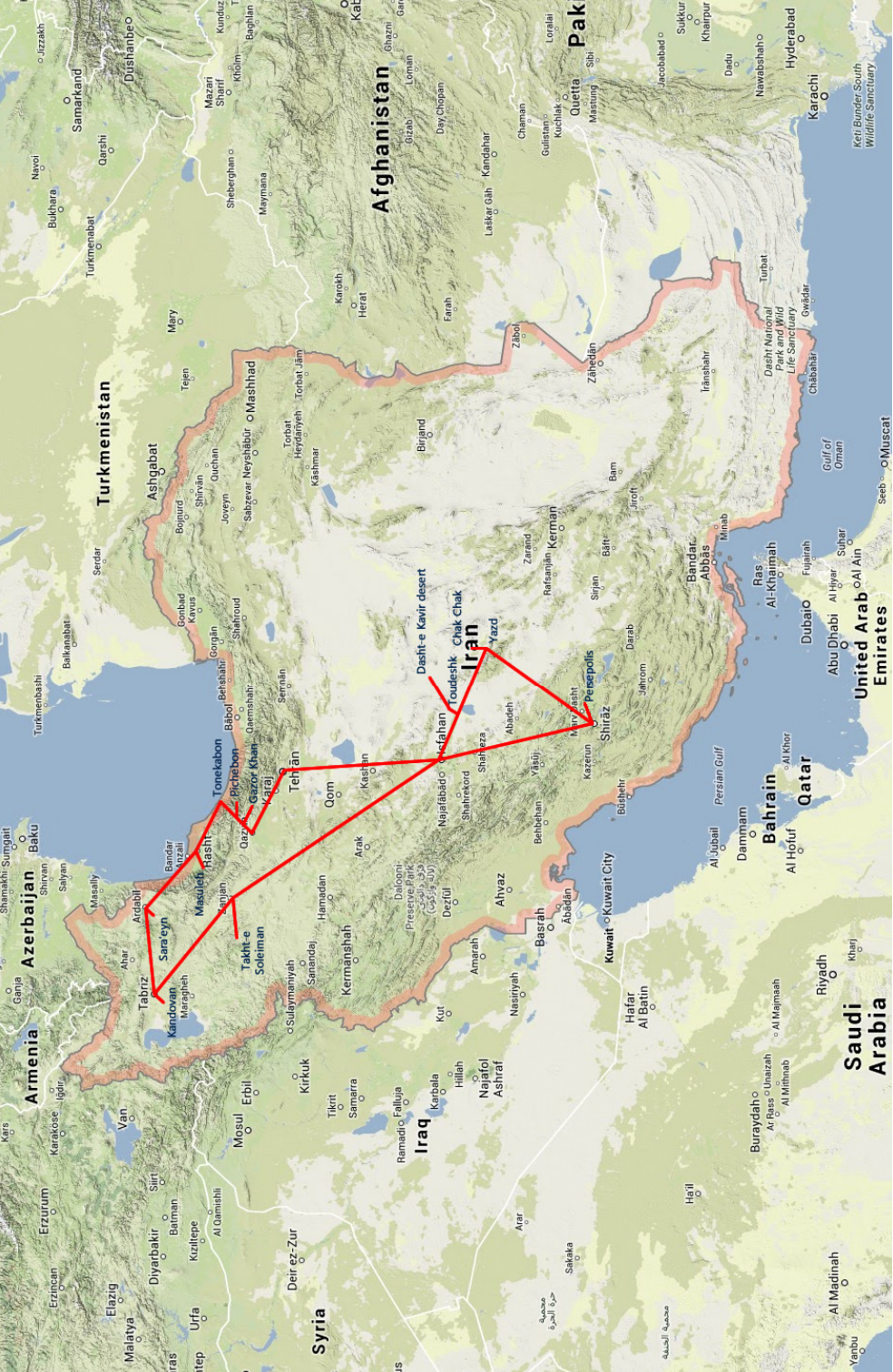
Carmen Gavrilă
corespondent diplomatic
Radio România

- *Iran?! Iran?! Da' ce să faci în Iran???*
- *Mă duc pe munți, mă plimb... vreau să cunosc țara...*
- *Dar nu mai sunt munți în altă parte decât în Iran?*
- *Munți... munți sunt peste tot, Iranul e numai unul.*

- *Iran??? Interesant. Și ce faci o lună în Iran?*
- *Alpinism și turism.*
- *Foarte frumos, dar, sincer nu știu prea multe despre Iran: burka, amenințări, bătăi cu pietre, război...*
- *Da, într-adevăr nu știi prea multe. O să scriu o carte după... și o să știi.*

Aceasta este percepția unora despre Iran. Puțini știu că Iranul s-a clădit pe temelia Persiei antice, țară cu bogății morale, spirituale și artistice inestimabile, leagănul civilizației pământești. De altfel, numele țării provine de la cuvântul *Arian* care în sanscrită înseamnă „nobil, onorabil” (*ārya*); departe, deci, de percepția prietenilor mei care... în marea lor majoritate, auzind că plec în Iran, au reacționat așa cum am relatat în dialogurile de mai sus.

București, 26 iulie 2013, ora 20:45

Turkmenistan

Afghanistan

Pak

Azerbaijan

Armenia

Iraq

Syria

Iran

Bahrain

Qatar

Saudi Arabia

United Arab Emirates

Ashgabat

Mary

Tejen

Boquird

Shivan

Ouchan

Jovyn

Sabzevar

Neyshabur

Mashhad

Torbat

Heydariyeh

Torbat Jam

Kashmar

Birgand

Zabod

Zahedin

Iranshahr

Turbat

Dash Mousavi Park and Wild Life Sanctuary

Chabahar

Gwadar

Serdar

Balkhabat

Turkmenbashi

Gombod

Kyvas

Gorgan

Behabad

Behabad

Shahroud

Qazvin

Qazvin

Semnan

Tehran

Qom

Kashan

Isfahan

Naafabado

Shahrekd

Shahroza

Abadeh

Miyandeh

Shiraz

Perspolis

Tabriz

Kandovan

Muragheh

Muragheh

Takht-e Soleiman

Sulzarmanyab

Sanandaj

Kermanshah

Hamadan

Arak

Dezfül

Dezfül

Behbahan

Yasuj

Karzin

Bushehr

Abadan

Abadan

Basrah

Abadan

Kuwait City

Hafar Al Batin

Al Batin

Shamakhi

Sumgait

Baku

Shirvan

Salyan

Masally

Ardabil

Abr

Sarayn

Bandar Anzali

Masul

Hashi

Sagjan

Qazvin

Qazvin

Qazvin

Qazvin

Qazvin

Qazvin

Qazvin

Qazvin

Qazvin

Qazvin

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Van

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Erzurum

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Malatya

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Diyarbakir

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Urfa

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Deir ez-Zur

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Haft Tappeh

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Yanbou

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Madinah

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Al Hofuf

Luni – 29 iulie 2013

15:40

- *Trebuie să înfoliem rucsacii să nu se agațe ceva de chingile astea!*
- *Nu e nevoie, așa am mers mereu, a răspuns Vali.*
- *Da, dar e mai bine! Vă oferim noi câte un voucher - spune mai departe tipul de la check-in. Mi-ați fost profesor în facultate, măcar atât să pot face și eu pentru dumneavoastră, a continuat el, privindu-mă.*

Așa a început călătoria spre Iran pe care am făcut-o împreună cu Valentin, partener vechi de alpinism și călătorii. După trei luni de muncă pentru obținerea vizei, meritam un zâmbet de recunoștință. Da, trei luni, două pentru obținerea unei invitații vizate de autoritățile competente din Republica Islamică Iran și încă aproape o lună, necesară procesării vizei de către Ambasada Iranului la București. Mai târziu, în Iran, am aflat de la alți turiști că se poate obține viza în doar două zile în Trabzon, Turcia.

De obicei, călătoresc singur... e mai intimă apropierea de țară și de locuitorii ei când e așa. Atunci când mai ești cu cineva într-o călătorie, riști să te îndepărtezi tocmai de ceea ce urmărești să te apropii. Se formează un cerc vicios din care e greu să ieși. În cazul Iranului, printr-o coincidență, am ajuns să călătoresc cu Vali... a fost frumos, chiar dacă se abate puțin de la titlul cărții pe care mi-am propus să o scriu și de la modul în care abordez eu, de regulă, astfel de deplasări.

19:18

Sabiha Gökçen International Airport. Am zburat cu o companie low-cost spre *Teheran*, tranzitând Istanbulul. Ca și

în voiajul spre India, asta a fost cea mai ieftină soluție...un zbor cu așteptări lungi, dar un zbor ieftin. Următorul avion este la 23:05. Ce-o să facem până atunci ? O să ne plictisim. Am căutat *Samples of turkish delight* dar nu am găsit. Ar fi fost mai bun decât felia de pizza de 14 lire. Eh... Internet ioc, mâncare ioc, timp berechet; noroc cu cele câteva batoane și o banană. Citesc *Lonely Planet* încercând să descifrez câteva din tainele Iranului.

22:53

Ar fi trebuit să fim în avion, sau cel puțin să așteptăm să ne imbarcăm, dar la decolare se anunță: „delayed”. La cât de plictisiți suntem, numai asta ne mai lipsea. Am citit cât am citit, dar... *enough is enough*.

Ei, hai că-ncepe să se strângă lumea. S-o fi anunțat ceva în turcă sau în farsi (poate și în engleză, dar n-om fi fost noi atenți).

23:15

În avion. Locul 2E; primul loc după pilot. La o companie de linie ar fi fost *Business class*, dar nefiind una de linie... am doar mai mult loc pentru picioare. Tot e bine!

Marți – 30 iulie 2013

04:04 (ora locală)

- *Welcome to Iran!* A spus funcționarul care se ocupa cu formalitățile de trecere a frontierei.
- *Thank you very much!* Am răspuns eu.

Scurt, neașteptat de scurt chiar; de regulă, trebuie completat un formular, dar aici, doar o ștampilă pe pașaport și gata.

Ne-am fi așteptat să dureze proporțional cu timpul folosit pentru viză, dar, nu! A mers repede. Luăm bagajele, schimbăm ceva bani și plecăm spre *Teheran* de unde vom căuta să ajungem mai departe spre *Qazvin*, tot astăzi. Capitala o vom vizita în ultimele zile.

04:24

Deși în *Lonely Planet* e menționat cursul de 13.600 Riali pentru un EURO (în 2008), astăzi am schimbat doar cu 32.500 Riali. Am dat 100 EURO și am luat un teanc mare de bani... de-ar fi și prețurile ca-n *Lonely Planet*... dar inflația e inflație, se vede peste tot.

Am făcut un fond comun de 1.000.000 Riali și, de-acu', ne vom pierde în Iran.

05:00

Am luat un autobuz spre *Azadi Bus Terminal* (zice-se că de aici începe aventura). Nu pare a fi scump *Teheranul*, dar să nu ne pripim să tragem concluzii. Ne-am cumpărat și o cartelă de telefon pentru a ușura comunicarea cu cei rămași acasă... habar nu avem dacă-i mai scump sau mai ieftin, deși, teoretic, ar trebui să fie mai ieftin...

06:20

Am ajuns la *Azadi* pentru autobuz, autocar sau orice altceva spre *Qazvin*, dar, până atunci, un *kebab* d'al locului (care până la urmă s-a dovedit a fi un sendviș obișnuit). Peste tot, oamenii sunt foarte prietenoși. Întrebam, așteptând să fim serviți, de autobuzul pe care trebuie să-l luăm și un tip (bucătarul, de fapt) ne-a spus că merge cu noi să ne arate stația. E, de loc, din Azerbaidjan. Oare, cum de reușesc cei din țările asiatice să fie atât de prietenoși?

06:45

Am urcat în autobuzul spre *Qazvin*... cred că are pe puțin 50-60 de ani, după cum arată. Dar e interesant. Vor fi cam 200 de km de parcurs. Nici vorbă de chitanță sau bilet pe care să scrie ora sosirii... probabil, va dura vreo trei ore.

07:00

Traversând *Teheranul*, nu poți să nu observi blocurile gri, cele mai multe fără balcon și aparent lipsite de viață¹. Pe dreapta, în sensul de mers, se văd crestele munților *Elburz*... cu vârfuri de peste 3000 m. Din loc în loc zărești, pe creste, meterezele unor cetăți, iar la poale, sate de deșert cu clădiri înălțate din lut sau rocă galbenă, specifice zonei. Urmează, probabil, multe astfel de sate. Abia aștept să mă plimb prin ele!

¹ Doar aparent, pentru că la întoarcere am petrecut câteva zile minunate în acest oraș și mi-am schimbat cu totul opiniile inițiale.